

ADAY ÖĞRETMENLİK SÜRECİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRMESİ: SIIRT İLİ ÖRNEĞİ

Adem İNCE⁵⁴⁵, H.İsmail ARSLANTAŞ⁵⁴⁶,

ÖZET

Problem Durumu

Öğretmenler, eğitim sistemi içerisinde en önemli aktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Gerek bilginin öğrencilere aktarımı hususunda, gerekse eğitim ve öğretim faaliyetlerinde önemli bir rol üstlenen öğretmenlerin yetiştirilmesi meselesi, hem politika yapımı, hem de eğitim reformu süreçlerinde politika yapıcıların öncelik verdiği konuların başında gelmektedir. Bunun sebeplerinden birisi, hiç şüphesiz, Hurt ve diğerlerinin de ifade ettiği üzere eğitim-öğretim sürecinde öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisinin ortaya çıkarmış olduğu otoritenin getirdiği ‘güç’tür. Bu anlamda, öğretmenlerin bu önemli konumu göz önüne alındığında, ülkelerin, eğitim politikalarını belirlerken öğretmen yetiştirme sürecine önem atfetmeleri, olağan bir durumdur.

Türkiye de diğer ülkeler gibi öğretmen yetiştirme konusunda, ülke ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir model geliştirmek için çaba sarf etmektedir. Geçmişte uygulanmış olan çeşitli modellerin yanı sıra, özellikle son birkaç yıl içerisinde bu ihtiyaç doğrultusunda öğretmen yetiştirme konusunda uygulanan farklı modeller, Türkiye’nin hâlâ daha bir arayış sürecinde olduğunu göstermektedir. 2016 yılında uygulamaya başlanılan ve 1 yıl sürmesi planlanan aday öğretmen yetiştirme sürecinin üzerinden henüz birkaç ay geçmişken, yeni bir kararla –hâl-i hazırda da uygulamada olan- sözleşmeli öğretmenlik modeline geçilmesi, uygulanan modeller üzerinde kapsamlı bir değerlendirme yapmanın zaruriyetini ortaya koymaktadır. Türkiye’nin ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve beklentilerini karşılayabilecek bir öğretmen yetiştirme modelinin oluşturulması ve geliştirilmesi, ancak uygulanan modellerin nesnel/objektif bir değerlendirme sürecine tabi tutulması ile mümkün görülmektedir.

Türkiye’de şimdiye kadar uygulanmış olan öğretmen yetiştirme modelleri ile ilgili alan yazın incelendiğinde, geçmişte uygulanan farklı modellerin akademisyen ve uzmanlarca -akademik makale yazılarak ve raporlar hazırlanarak- değerlendirmeye tabi tutulduğu ve neticede birtakım öneriler getirildiği görülmektedir. Bu doğrultuda 2016 yılının Şubat ayında uygulamaya konulan ve 2017 yılı Mart ayı itibarıyla sona eren aday öğretmenlik sürecinin, öğretmen yetiştirme konusunda verimli olup olmadığı, beklentilere cevap verip vermediği, ülke ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli olup olmadığı gibi konularda değerlendirmeye tabi tutulması ve bu değerlendirme üzerinden öneriler getirilmesi, Türkiye’nin mevcut ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir öğretmen yetiştirme modeli geliştirilmesi açısından hayati bir öneme sahiptir.

Yöntem

Araştırmada, aday öğretmen süreci öğretmenlerin/öznelerin bakış açısından değerlendirildiği için, “yorumlayıcı yaklaşım” benimsenmiştir. Çalışmada, aday öğretmenlik sürecini derinlemesine analiz ederek kapsamlı bir değerlendirme yapılmak istendiğinden bir nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Veri, Siirt ili merkez ilçesindeki ve ilçe merkezlerindeki

⁵⁴⁵ Dr., Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Siirt, ademince@siirt.edu.tr

⁵⁴⁶ Doç.Dr., Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Siirt, h.arslantas@siirt.edu.tr

ikokul, ortaokul ve liselerde hâlen görevini sürdürmekte olan ve Mart ayında adaylık sürecini bitirmiş olan 15 öğretmenle yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler MP3 ses kaydedici ile kayıt altına alınmış ve sonrasında transkript edilmiştir. Bu işlemler neticesinde ortaya çıkan bulgular, belirlenen temalara göre kategorize edilip kodlanmış, ve organize edilerek yönetilebilir hâle getirilen veri, içerik analizine tabi tutulmuştur.

Sonuç

Araştırma bulguları, öğretmenlerin aday öğretmenlik sürecini mevcut hâliyle genel anlamda olumlu bulmadıklarını ve gereksiz bir süreç olarak nitelediklerini ortaya koymuştur. İstisnasız bir şekilde mülakat yapılan öğretmenlerin tümü, süreç hakkındaki bilgilendirmenin eksik olduğunu ve birçok yerde yetkililerin dahi süreç hakkında sağlıklı bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. İttifak edilen bir başka problem ise, öğretmenlerin adaylık süresince hazırlamak zorunda oldukları raporların ciddi bir yekün tutması ve fazlasıyla gereksiz oluşu meselesidir, ki öğretmenlerin tamamı, bu raporların/dosyanın hiçbir şekilde değerlendirmeye tabi tutulmadığından yakınmıştır. Yine öğretmenlerin çoğu, aday öğretmenlik sürecinin ilk 6 ayında danışman öğretmen ile derse girip rapor tutmanın, öğrenciler üzerinde ciddi manada olumsuz etki oluşturduğunu ve bu yüzden öğrencilerin kendilerine ‘abi’ ve ‘abla’ şeklinde hitap ettiklerini belirtmişlerdir. Bütün bu olumsuzlukların yanında, okula uyum, idari işlerin işleyişi, mevzuat ve özlük haklarının öğrenilmesi, sınıf yönetimi, farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilme ve danışman öğretmenin sınıf içindeki tecrübelerinden faydalanma gibi konularda birçok öğretmen, adaylık sürecinin kendilerine katkı sunduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen görüşlerine göre, uygulaması bitmiş olan 1 yıllık aday öğretmenlik sürecinin, bulgularda zikredilen olumsuzlukların giderilmesi hâlinde nitelikli bir öğretmen yetiştirmek için gerekli bir süreç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen önerilerini göz önüne aldığımızda, bu sürecin daha sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi ve uygulanabilmesi için, Eğitim Fakültesi mezunları için son sınıfta aldıkları öğretmenlik deneyimi sürecinin daha da geliştirilerek sürecin en azından bir kısmının mezuniyet öncesine alınmasının, atama sonrası aday öğretmenlerin yüklerinin hafiflemesine ve sürecin daha verimli bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aday Öğretmenlik Süreci, Öğretmen Yetiştirme